

Kaisa Juuso ps

Kirjallinen kysymys Kelan taksipalveluista ja palveluntuottajien kilpailutuksesta

Eduskunnan puhemiehelle

Nykyisessä Kansaneläkelaitoksen (Kela) taksipalvelujen toimintamallissa Kela kilpailuttaa 17 alueelle maakunnallisen välityskeskukseen, joka vastaa omalla toimialueellaan taksikyytien välityksestä kokonaisvastuullisesti. Välityskeskus sitoutuu tarjouksessaan myös siihen, että alueella on saatavilla liikennöintiin riittävästi autoja. Toimintamalli edellyttää, että taksien välityskeskus sopimuksilla kiinnittää tarvittavan määrän liikennöitsijöitä ja autoja omaan välityspiiriinsä. Sopimustaksien lisäksi välityskeskuksilla eli palveluntuottajilla on myös vaihteleva määrä omia taksiajoneuvoja.

Taksiliikenteen harjoittajien piiristä on esitetty arvostelua, että nykyinen kilpailutusmalli antaa voittavalle osapuolelle määräävän markkina-aseman maakunnassa. Se antaa myös välityspalveluyritykselle mahdollisuuden järjestellä Kelan korvaamia ajoja mielensä mukaisesti omille autoilleen eli niille autoille, jotka ovat kyseisen välitysyhtiön välityksessä myös muuten kuin Kelan maksamien matkojen yhteydessä. Kelan välitysyhtiö jakaa maakunnasta tilattuja kyytejä sairaalapaikkakuntien autoille eikä maakunnan omille autoille, vaikka nämä ovat solmineet yhtiön kanssa sopimuksen kuljetuksista. Välitysyhtiö voi käytännössä itse määritellä tarjouskilpailussa käytettävän hinnan, koska kustannusriski ei tule välitysyhtiöille, vaan liiketoiminnan kannattavuuden riski tulee kuljetuksia alihankintana suorittavan autoilijan kannettavaksi. Palveluntuottajan hinnoittelu autoilijoita kohtaan toimii periaatteella ota tai jätä, ja osa autoilijoista hyväksyy sopimuksen pakon edessä, kun vaihtoehtona on liiketoiminnan lopettaminen. Välityskeskusalueita on arvosteltu myös epäkäytännöllisen suuriksi ja toivottu useamman välityskeskuksen mallia maakuntiin. Erityisesti Lapin taksiliikenteen harjoittajien piiristä on toivottu alueen jakamista osiin eli useamman välityspalvelun hoidettavaksi.

Liikennepalvelulain tavoitteena on edistää kilpailun tasapuolisuutta henkilöliikennemarkkinoilla sekä henkilö- ja tavaraliikenteen palveluntarjoajien kilpailukykyä ja vähentää toimialaan kohdistuvaa sääntelyä. On tarpeellista arvioida, onko aihetta kilpailuttaa kaikkia yhteiskunnan peruspalveluita. Vastaavaan lopputulokseen olisi mahdollista päästä helpommin ja riskittömämmin, jos korvausten enimmäishinnat ja laatuvelvoitteet säädettäisiin laissa. Vaihtoehto kilpailuttamismallille olisi se, että Kela määrittää hinnan ja välitysyhtiön vaatimukset, jolloin kaikki vaatimukset täyttävät yhtiöt voisivat välittää näitä kuljetuksia. Tällaisessa rekisteröitymismenettelyssä kaikki Kelan asettamat pakolliset vaatimukset täyttävät palveluntuottajat voisivat rekisteröityä palveluntuottajiksi.

Kirjallinen kysymys KK 232/2021 vp

Sosiaali- ja terveysministeriön toimeksiannosta konsulttiyhtiö KPMG on arvioinut Kelan taksivälityspalvelujen kilpailutusmenettelyä. KPMG kävi läpi hankintamenettelyjä ja laati sen pohjalta suosituksia ja otti kantaa lainsäädännön muutostarpeisiin. Konsulttiyhtiön mukaan Kansaneläkelaitoksen tulisi seuraavalla hankintakaudella arvioida aluejakoa uudelleen ja pyrkiä kohti useamman välitystoimijan mallia, jolloin tulisi kuitenkin varmistua autojen riittävydestä ja toisaalta palvelujen saatavuuden turvaamisesta. Kansaneläkelaitoksen tulisi myös kriittisesti arvioida nykymallin kilpailutusvaikutukset ja vapaan kilpailun toteutumista suhteessa autoilijapintaan.

Mallin voidaan haastattelujen perusteella arvioida saavan kannatusta palveluntuottajapuolelta ja lisäävän asiakkaiden valinnanvapautta. Konsulttiyhtiön mukaan Kelan olisi seuraavalla hankintakaudella perusteltua arvioida aluejakoa uudelleen, mutta jos Kela toteuttaa hankinnan nykyisen aluejaon (tai laajuudeltaan vastaavan aluejaon) perusteella, olisi tarkoituksenmukaista pyrkiä kohti useamman välitystoimijan mallia. Aluejaon pienentäminen voisi laskea välityskeskusten osallistumiskynnystä ja houkuttelisi myös uusia toimijoita uusille alueille.

Edellä olevan perusteella ja eduskunnan työjärjestyksen 27 §:ään viitaten esitän asianomaisen ministerin vastattavaksi seuraavan kysymyksen:

Aikooko hallitus ohjata Kelan taksivälityspalvelujen hankintamenettelyä niin, että yhtä aluetta kohden valitaan useampia palveluntuottajia tai aluejakoa muutetaan pienemmäksi tai palveluntuottajaksi pääsevät rekisteröitymällä kaikki, jotka täyttävät Kelan asettamat vaatimukset?

Helsingissä 15.4.2021

Kaisa Juuso ps